

2020

**ГОДИШЕН
ИЗВЕШТАЈ**

ЗА СОСТОЈБАТА СО
ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА
ЛГБТИ ЗАЕДНИЦАТА

СОДРЖИНА

- 01**   ЛГБТИ во услови на пандемија
- 02**   Заедница
- 03**   Застапување
- 04**   Активности на Програмата за застапување
- 05**   Учество во работна група за изготвување на Национален акциски план за ЛГБТИ
- 06**   Редовно известување на состојбата со човековите права на ЛГБТИ луѓето во РСМ
- 07**   Застапување за правно признавање на родот
- 08**   Повторно формирање на Интерпартиската парламентарна група за унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето
- 09**   Истражувачки активности
- 10**   Шелтер центар – Сигурна куќа

“Во време на кризи,
маргинализираните
заедници се поранливи.”

ЛГБТИ ВО УСЛОВИ НА ПАНДЕМИЈА

Пандемијата на КОВИД-19 не е само здравствен проблем. Таа беше огромен шок за нашите општества и имаше големо влијание врз благосостојбата и квалитетот на живот на ЛГБТИ луѓето. Во време на кризи, маргинализираните заедници се поранливи, а насилството врз родовите и сексуалните малцинства се зголеми загрозувајќи ја безбедноста и здравјето, а на тој начин дополнително стигматизирајќи ја оваа заедница уште повеќе. Пандемијата имаше непропорционално влијание врз

маргинализираните заедници, особено ЛГБТИ заедниците, ЛГБТИ младите и адолесцентите, кои и така се едни од најранливите општествени групи. Ова го зголеми ризикот од повеќекратна и меѓусекторска дискриминација во различни области како што се пазарот на трудот, здравството, социјалните услуги и пристапот до други услуги утврдени со привремени мерки за намалување на последиците за справување со здравствената и економската криза предизвикана од вирусот КОВИД-19 за идентификуваните ранливи групи.

ЗАЕДНИЦА

“Безбедното и доверливо опкружување во шелтер центарот – Сигурна Куќа беше од суштинско значење за процесот на зајакнување на нивното физичко и ментално здравје.”

Покрај насилството и опасностите од животот на улиците, ЛГБТИ луѓето се соочија со уште еден страв, КОВИД -19 и неговите ефекти, како што се присилното живеење во хомофобично опкружување поради ограничувањата на владата, полицискиот час и заклучувањето, семејствата кои не ги поддржуваат, зголемен ризик од бездомништво и насилство, лошо здравје и хигиена и поголем ризик од ментални проблеми. Во таа насока, безбедното и доверливо опкружување во шелтер центарот – Сигурна Куќа беше од суштинско значење за процесот на зајакнување на нивното физичко и ментално здравје. Најзначајно е дека се адресираше потребата од холистичен пристап кон потребите и правата на жртвите на семејно, родово базирано насилство и насилство на основ на сексуална ориентација и/или родов идентитет, односно потребата од обезбедување на минимален пакет на услуги со соодветни карактеристики и квалитет.

Мерките за заштита од КОВИД-19 кои се однесуваа на ограничување на движењето беа дискриминирачки особено за ЛГБТИ паровите. Типичен е пример за ова е кога имаше олабавување на мерките на почетокот на летниот период, Владата одлучи на една маса во угостителски објекти да можат да се социјализираат лица кои можат да докажат дека се членови на едно семејство. ЛГБТИ луѓето кои сеуште го кријат својот родов/сексуален идентитет, а тука се особено погодени ЛГБТИ младите, мораа да останат во домовите со своите родители и семејства, кои многу често се непријателски па дури и насилно настроени кон нив. ЛГБТИ луѓето своето заедништво и релации, а оттука и борбата и социјалното ЛГБТИ движење, најмногу ги градат во просторите за социјалијализација кои во нашата држава ги има малку останаа затворени во овој период. Се ова имаше огромно влијание и притисок врз менталното здравје на ЛГБТИ луѓето, а кои и во

“Мерките за заштита од КОВИД-19 кои се однесуваа на ограничување на движењето беа дискриминирачки особено за ЛГБТИ паровите.”

“Како одговор на овие проблеми и потребата од социјализација, солидарност и меѓусебна поддршка беше креирана онлајн група „ЛГБТИ заедно во самоизолација.”

нормални услови поради општествената стигма се многу поподложни на депресија, анксиозност, изолација и самоубиствени нагони.

Како одговор на овие проблеми и потребата од социјализација, солидарност и меѓусебна поддршка беше креирана онлајн група „ЛГБТИ заедно во самоизолација“. Платформата се користеше на многу начини. Луѓето од заедницата се охрабрија да зборуваат за проблемите и борбите со кои се соочуваат како резултат на самоизолацијата, но исто така започнаа да организираат виртуелни настани во рамките на групата како дискусии, дрег настапи, музички перформанси, онлајн дискусии на различни теми. Ваквото постоење на една „виртуелна“ ЛГБТИ заедница помогна да се намалат ефектите на изолацијатата, како што се вознемиреност, страв, депресија и нарушено ментално здравје. Голем број на настани во рамки на Скопје Прајд 2020 – виртуелна едисија беа организирани на оваа онлајн платформа.

Од друга страна, во текот на 2020 можевме да забележиме зајакнување на лезбејско-феминистичкото движење. Неформалната група Лезфем спроведе кампања за прослава на 26 Април, Меѓународен ден за лезбејската видливост со хаштаг #ЛезбејкаеУбавЗбор. Во текот на месец септември групата организираше дводневен лезбејски камп на кои учесниците имаа можност на првиот ден да проследат обуки за заштита од семејно насилство, заштита од дискриминација, препознавање на говор и дела од омраза како и да учествуваа во дискусија за споделување на лични искуства. Учесничките имаа можност да се запознаат со креативен активизам и да развијат идеи кои би сакале да се реализираат во иднина. Во текот на месец декември Лезфем спроведе истражување за потребите и желбите на ЛБ+ заедницата. Резултатите од истражувањето ќе бидат однова за реализирање на понатамошни активности во насока на зајакнување на ЛБ+ заедницата.

ЗАСТАПУВАЊЕ

“Со првиот бран на пандемијата со Ковид-19, изборите станаа неизвесни и беа одложени, што значеше дополнително продолжено забавување на напорите за застапување.”

“Законот беше усвоен во 2019 година по долг процес на застапување и тој за прв пат вклучуваше сексуална ориентација и родов идентитет како заштитена дискриминаторска основа.”

Застапувањето за унапредување на ЛГБТИ човековите права во земјата беше голем предизвик во текот на 2020 година. Оваа година се соочивме со здравствена криза која се уште трае и остава трајни последици особено врз најмаргинализираните заедници и истовремено се соочивме со нестабилна политичка ситуација предводена од предвремените парламентарни избори во време на пандемија и непостоење на законодавен дом повеќе од осум месеци. Тукму ваквата состојба го отежна процесот на застапување во смисла на подобрување на легислативата поврзана со остварување и унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето. Застапувањето со претходниот собраниски состав беше развиено и спроведувано преку соработката со Интерпартиската парламентарна група за унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето, која беше најголема поддршка во целокупното застапување за подобрување на законодавството во однос на ЛГБТИ правата во земјата, а чие постоење стана неизвесно со распуштањето на Собранието поради

предвремените парламентарни избори. Со првиот бран на пандемијата со Ковид-19, изборите станаа неизвесни и беа одложени, што значеше дополнително продолжено забавување на напорите за застапување. Во меѓувреме, во мај 2020 година бевме сериозно погодени од одлуката на Уставниот суд да го укине донесениот Закон за спречување и заштита од дискриминација поради недостаток на потребното мнозинство при неговото гласање. Законот беше усвоен во 2019 година по долг процес на застапување и тој за прв пат вклучуваше сексуална ориентација и родов идентитет како заштитена дискриминаторска основа. Ова создаде јаз во законодавството што резултирало со уште понестабилна состојба во однос на заштитата на човековите права на ЛГБТИ заедницата во време на глобална пандемија. Изборите се случија во јули, а новата Влада и Собранието беа формирани во август. По формирањето на Собранието застапувачките активности беа насочени кон повторно предлагање на законот и обезбедување поддршка за негово усвојување од новоизбраните

“Говорот на омраза кон
ЛГБТИ луѓето беше зголемен
во текот на годината.”

пратеници. Истовремено, другиот постоечки проблем кој се јави со укинувањето на законот, беше изборот на Комисијата за спречување и заштита од дискриминација кој повторно беше одложен до повторното усвојување на законот, што во превод значеше период од повеќе од една година без ова тело за еднаквост. Во таа насока, покрај повторното усвојување на законот, застапувањето сега беше проширено кон изборот на нова Комисија, како и кон повторно формирање на Интерпартиската парламентарна група. По низа застапувачки активности насочени кон овие три приоритети, во октомври Законот за антидискриминација беше повторно усвоен, а кон крајот на годината распишан беше и нов оглас за избор на членови на Комисијата, а одржана беше конститутивна седница за формирање на Интерпартиската парламентарна група во која учество земаа 14 пратеници.

Истовремено, застапувањето кон воведување на правно признавање на родот за трансродовите лица во националното законодавство, продолжи во текот на целата година на национално, но и на

меѓународно ниво. Нацрт законот ја доби својата финална верзија кон крајот на 2020 и чека на усвојување во првата половина од 2021 година.

Говорот на омраза кон ЛГБТИ луѓето беше зголемен во текот на годината и во таа насока подготвени беа бројни реакции од Центарот заедно со Националната мрежа против хомофобија и трансфобија. Центарот продолжи редовно да известува за состојбата со човековите права на ЛГБТИ луѓето и даде свој придонес кон извештајот за состојбата со човековите права на ЛГБТИ луѓето на ниво на Европа подготвен од ИЛГА Европа, како и кон извештајот на Европската Комисија.

ЛГБТИ Центарот за поддршка и во текот на 2020 година ја предводеше Националната мрежа против хомофобија и трансфобија (НМХТ) преку генералниот секретаријат. НМХТ спроведе низа заеднички застапувачки активности во текот на годината и нудеше континуирана поддршка на заедницата во текот на пандемијата.

“Во октомври 2020 година Законот за антидискриминација беше повторно усвоен.”

АКТИВНОСТИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАСТАПУВАЊЕ

Застапувањето за повторно усвојување на Законот за спречување и заштита од дискриминација се одвиваше во соработка со неколку мрежи на организации кои работат на оваа тематика, но и преку одделни активности на Центарот. Заедно со Мрежата за заштита од дискриминација и Националната мрежа против хомофобија и трансфобија редовно се подготвуваа соопштенија и реакции до јавноста и институциите со потенцирање на потребата од повторно усвојување на законот и избор на нова Комисија за спречување и заштита од дискриминација. Одржани беа состаноци

со претставници на Министерството за труд и социјална политика како матично министерство за овој закон, одржани беа состаноци со дел од новоизбраните пратеници во Собранието на РСМ, понатаму амбасадори, Совет на Европа и регионални организации, како и со делегацијата на Европската Унија и Европскиот парламент. По сите застапувачки активности, во октомври 2020 година Законот за антидискриминација беше повторно усвоен, а кон крајот на годината распишан беше и нов оглас за избор на членови на Комисијата.

“Акцискиот план е се уште во изработка и планот на министерството е неговото усвојување да се случи во првата половина од 2021 година.”

УЧЕСТВО ВО РАБОТНА ГРУПА ЗА ИЗГОТВУВАЊЕ НА НАЦИОНАЛЕН АКЦИСКИ ПЛАН ЗА ЛГБТИ

Во месец јуни Министерството за труд и социјална политика започна процес на подготовка на Национален акциски план за ЛГБТИ преку работна група во која ЛГБТИ Центарот за поддршка има своја претставничка. Во рамките на работната група се дискутираше за поставување на приоритети во областа на унапредување на состојбата со човековите права на ЛГБТИ луѓето во земјата преку низа активности кои вклучуваат носење на нови закони, измена на постоечки закони, усвојување на нови програми и политики,

воведување на нови мерки, измена на постоечки програми и тоа за период од 2021-2025 година. Акцискиот план е се уште во изработка и планот на министерството е неговото усвојување да се случи во првата половина од 2021 година. Во рамките на работната група Центарот се застапува за креирање на акциски план кој ќе се води од потребите и проблемите на заедницата и кој ќе понуди решенија и унапредувања во насока на адресирање на овие потреби.

РЕДОВНО ИЗВЕСТУВАЊЕ НА СОСТОЈБАТА СО ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА ЛГБТИ ЛУЃЕТО ВО РСМ

“И оваа година Центарот учествуваше со свој придонес во извештајот кој ИЛГА Европа го подготвува секоја година.”

И во текот на 2020 година Центарот продолжи редовно да известува за состојбата со човековите права на ЛГБТИ луѓето во РСМ преку подготовка на месечни извештаи и тематски извештаи во соработка со други организации од земјата. И оваа година Центарот учествуваше со свој придонес во извештајот кој ИЛГА Европа го подготвува секоја години во форма на Годишен преглед на човековите права на ЛГБТИ луѓето во Европа и Централна Азија. Во поглавјето за Северна Македонија покриени се состојбите во неколку области, меѓу кои: образование, еднаквост и недискриминација, пристап до соодветна храна, говорна омраза, дела од омраза, слобода на собир, слобода на изразување, здравство, различност и интерсекционалност, јавно мислење, домување, правно признавање на родот и полициско постапување.

Понатаму Центарот се вклучи и во подготовка на Извештај за најважните случувања околу состојбата на ЛГБТИ луѓето во Република Северна Македонија заедно со неколку граѓански организации и експерти. Документот беше поднесен од граѓанските организации согласно параграф 89 од Агендата (A/RES/70/1) и дава приказ на имплементацијата на Целите на одржлив развој на Обединетите Нации (UN Sustainable Development Goals) од страна на државата во однос на правата на ЛГБТИ луѓето и истовремено дава препораки за подобрување на состојбата. Паралелно со поднесувањето на овој извештај и самата држава поднесува свој Доброволен Национален Извештај, па така извештајот поднесен од граѓанските здруженија има форма на извештај во сенка.

“Нацрт законот ја доби својата финална верзија кон крајот на 2020 и чека на усвојување во првата половина од 2021 година.”

ЗАСТАПУВАЊЕ ЗА ПРАВНО ПРИЗНАВАЊЕ НА РОДОТ

Застапувањето кон воведување на правно признавање на родот за трансродовите лица во националното законодавство, продолжи во текот на целата година на национално, но и на меѓународно ниво. Прекуучество во работна група за измена на Законот за матична евиденција, претставничка на Центарот застапуваше за воведување на посебна глава која ќе се однесува и ќе ја уредува постапката за правно признавање на родот (ППР). Нацрт законот ја доби својата финална верзија кон крајот на 2020 и чека на усвојување во првата половина од 2021 година. Беа одржани бројни состаноци со новиот Министер

за правда во однос на нацрт-одредбите за ППР подготвени во рамките на работната група во која Центарот имаше претставник. Дополнително, беа одржани состаноци и консултации со единицата за сексуална ориентација и родов идентитет во Советот на Европа и ИЛГА Европа во насока на поддршка во процесот на усвојување на ППР во земјата, како и состаноци со потенцијални членови на Интерпартиската парламентарна група за унапредување на ЛГБТИ правата во Собранието во однос на подготовка на аргументација за законот по неговото влегување во собраниските процедури.

ПОВТОРНО ФОРМИРАЊЕ НА ИНТЕРПАРТИСКАТА ПАРЛАМЕНТАРНА ГРУПА ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ПРАВАТА НА ЛГБТИ ЛУЃЕТО

“Во текот на 2021 година веќе се планирани работни средби и обуки за пратениците од оваа група во насока на нивно запознавање и јакнење во борбата за ЛГБТИ права.”

Застапувањето со претходниот собраниски состав беше развиено и спроведувано преку соработката со Интерпартиската парламентарна група за унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето, која беше најголема поддршка во целокупното застапување за подобрување на законодавството во однос на ЛГБТИ правата во земјата, а чие постоење стана неизвесно со распуштањето на Собранието поради предвремените парламентарни избори. По формирањето на новиот собраниски состав, испратени беа покани до сите пратеници за приклучување кон оваа група. Одржан беше еден иницијален состанок со неколку пратенички кои веднаш изразија желба да се приклучат кон оваа група, а кон крајот на годината одржана беше и конститутивна седница за формирање на групата

во која учество земаа 14 пратенички и пратеници. На крајот на 2020 година одржана беше и една онлајн работна средба со пратениците од Инте групата на која пратениците беа запознаени со работата на претходната група, работата на здруженијата кои работат на ЛГБТИ темите и застапување во областа на унапредување на правата на ЛГБТИ луѓето, потребите од измени на закони и поддршка на веќе започнати процеси на измени и унапредување, како и креирање на добра пракса на соработка во следните години помеѓу оваа група и здруженијата. Во текот на 2021 година веќе се планирани работни средби и обуки за пратениците од оваа група во насока на нивно запознавање и јакнење во борбата за ЛГБТИ права.

“Се спроведе истражување за проблемите и потребите на ЛГБТИ луѓето во областите на социјалната заштита, правната заштита и полициското постапување.”

ИСТРАЖУВАЧКИ АКТИВНОСТИ

Во текот на 2020 година во рамките на програмата за застапување се спроведе истражување за проблемите и потребите на ЛГБТИ луѓето во областите на социјалната заштита, правната заштита и полициското постапување. Истражувањето го спроведе експерт од областа кој на располагање имаше тим од 10 прибирачи на податоци директно од заедницата. Истражувањето се заснова на веќе изготвена методологија од истражување

спроведено на оваа тема во 2015 година, која беше прилагодена на моменталната ситуација. Целосната анализа врз основа на спроведеното истражување ќе биде објавена во првата половина од 2021 година, а податоците ќе служат за креирање на идни застапувачки активности во рамките на програмата за застапување.

ШЕЛТЕР ЦЕНТАР – СИГУРНА КУЌА

“КОВИД 19 пандемијата донесе зголемен ризик од несигурност, како и бездомништво и огромен пораст на домашните насилство и насилство засновано врз сексуална ориентација и / или родов идентитет.”

Ситуацијата во Република Северна Македонија во текот на 2020 година забележа пораст на семејно и родово засновано насилство, со повисоки стапки на злосторства од омраза и говор на омраза врз основа на сексуална ориентација и/или родов идентитет. Досегашната статистика и документација на индивидуални случаи кои беа згрижени во шелтер центарот – Сигурна куќа, потврдува дека семејното насилство и насилството врз основ на сексуална ориентација и/или родов идентитет е доминантниот облик на насилство кое се јавува кај сите документирани случаи. Додека од пријавени случаи и статистики со кои раководи Хелсиншкиот Комитет за човекови права на Република Македонија (МХК) се покажува дека стапката на злосторства од омраза со сексуална ориентација и/или родовиот идентитет како мотив е втор на листа на пријавени случаи, а исто така се подига и стапката на случаи на дискриминација и социјална исклученост и несоодветен третман на ЛГБТИ младата заедница која вклучува и малолетници (16-18г).

Од отварањето на Сигурна куќа во 2017 година, до денес, вкупно 38 корисници/чки на услуги на шелтер центарот Сигурна куќа, имаат зад себе успешни приказни.

Во текот на 2020 година, заклучно со декември

во шелтер центарот Сигурна куќа биле згрижени 8 корисници/чки на услуги меѓу кои Геј мажи (6) и Трансродови луѓе MTF(1) и FTM (1), додека Статистичките податоци говорат дека над 50% од вкупната бројка на корисници на услуги на шелтер центар – Сигурна куќа, се помлади од 30 години. КОВИД 19 пандемијата донесе зголемен ризик од несигурност, како и бездомништво и огромен пораст на домашните насилство и насилство засновано врз сексуална ориентација и / или родов идентитет, а во исто време ги остави без финансиска поддршка за постојните услуги за жртви на родово засновано насилство кои вклучуваат лица кои се идентификуваат како геј, лезбејки, бисексуалци, трансродови и интерсексуалци. Вака се сумираше влијанието од пандемијата КОВИД - 19, која имаше поразителни резултати на глобално ниво и особено во земји како нашата со сиромашен и нестабилен здравствен и економски систем. Понатаму, ЛГБТИ младите во оваа пандемија поради ограничувањата на владата, полицискиот час и заклучувањето беа принудени да живеат во хомофобична средина со не поддржувачки членови на семејството каде што може да не бидат прифатени, па дури и психолошки и/или физички малтретирани, потребна поддршка,

“ЛГБТИ младите во оваа пандемија поради ограничувањата на владата, полицискиот час и заклучувањето беа принудени да живеат во хомофобична средина.”

“Пролонгираните влијанија на пандемијата КОВИД-19 го направија функционирањето на шелтер центарот Сигурна куќа, несигурно и многу потешко пристапно до финансиски грантови.”

Број на корисници/чки на услуги на шелтер центарот Сигурна куќа:

отстранување од насилното опкружување и обезбедување на безбедна грижа. Во таа насока, безбедното и доверливо опкружување во шелтер центар беше од суштинско значење за процесот на зајакнување на нивното физичко и ментално здравје.

Шелтер центарот - Сигурна куќа, во текот на 2020 година функционира во рамките на проектот

Време е!: Консолидирање на регионалните напори за унапредување на ЛГБТИ правата и еднаквоста во Западен Балкан и Турција“, финансиски поддржан од Европската Унија и Обезбедување помош преку шелтер центар Сигурна куќа на жртвите на семејно насилство, родово базирано и насилство врз основа на сексуална ориентација и/или родов идентитет, финансиски поддржан од Британската амбасада, двата спроведувани од Хелсиншкиот комитет за човекови права Скопје. Но, пролонгираните влијанија на пандемијата КОВИД-19 го направија функционирањето на шелтер центарот Сигурна куќа, несигурно и многу потешко пристапно до финансиски грантови. Со реализирањето на предвидените активности од 2020 година се решаваат повеќе проблеми и се адресираат различни потреби. Најзначајно е дека се адресира потребата од холистичен пристап кон потребите и правата на жртвите на семејно, родово базирано насилство и насилство на основ на сексуална ориентација и/или родов идентитет, односно потребата од обезбедување на минимален пакет на услуги со соодветни карактеристики и квалитет.

Контакт податоци за Сигурната куќа

Мобилен телефон: 071 210 475

Телефонски број: 023 075 025

Email: contact_safehouse@lgbti.mk

Бесплатна линија за помош: 080066666

Локацијата на овој шелтер центар е тајна, а Сигурната куќа работи според соодветни протоколи за обезбедување на целосна доверливост и анонимност на корисниците и нивните животи додека престојуваат во шелтерот. Согласно протоколот за Менаџирање и управување со податоци и информации, шелтерот обезбедува целосна доверливост и по напуштањето на истиот.

Извештајот е подготвен во рамки на проектот „Унапредување на човековите права и слободи на ЛГБТИ луѓето во Македонија“ поддржан од Постојаното претставништво на Кралството Холандија во ОБСЕ.

